

Narodowe Forum Muzyki

Przestrzeń dla piękna

07

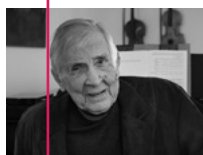
grudnia 2018

piątek

19:00

Wrocław, NFM, Sala Główna

Francuskie kontrowersje

E. Rautavaara

Marzena Diakun – dyrygent
Hélène Tysman – fortepian
NFM Filharmonia Wroctawska

Program:

Einojuhani Rautavaara (1928–2016) *Angels and Visitations* [20']

Maurice Ravel (1875–1937) *Koncert fortepianowy G-dur* [22']

I Allegramente

II Adagio assai

III Presto

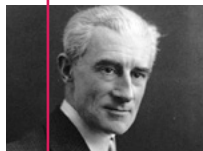
***

César Franck (1822–1890) *Symfonia d-moll* [40']

I Lento – Allegro

II Allegretto

III Allegro non troppo

M. Ravel

C. Franck

OMÓWIENIE

Agata Adamczyk

Dzisiejszy koncert to nie tylko muzyka francuska. Wieczór rozpocznie dzieło fińskiego kompozytora Einojuhaniego Rautavaary – protegowanego Jeana Sibeliusa, nauczyciela Esy-Pekki Salonena. *Angels and Visitations* Rautavaary to kompozycja napisana w 1978 r., pochodząca z najpłodniejszego okresu w twórczości artysty. Po eksperymentach dodekafonicznych odszedł od techniki serialnej i wprowadził do swojej muzyki nieco subtelnosci. Niezwykle bogate i ciekawe brzmieniowo oraz narracyjnie, niespokojne sekwencyjnie, wielowątkowe *Angels and Visitations* z powodzeniem mogłoby stać się ścieżką dźwiękową jednego z tych filmów, które do końca trzymają widza w napięciu. Rautavaara bez wątpienia należy do grona najwybitniejszych po Sibeliusie fińskich kompozytorów. Był też uznanym krytykiem muzycznym.

Muzyka Maurice’a Ravela, jednego z najciekawszych twórców francuskich początku XX w., charakteryzuje się bogatą harmonią oraz błyskotliwą i wyrafinowaną orkiestracją. Pod warstwami żywotowości i przepychu kryje się jednak zamiłowanie artysty do precyzji, elegancji formy oraz pedantycznie czelowanych detali. Jak kompozytor sam podkreślał, bezustannie studiował Wolfganga Amadeusa Mozarta, a co za tym idzie, wszystko, co stworzył, wywiódł z klasycznych ideałów. Igor Strawirski nazwał Ravela „perfekcyjnym szwajcarskim zegarmistrzem” i w pewnym sensie miał rację. Koncentrowanie się na szczególe było charakterystyczne nie tylko dla stylu muzycznego Ravela, lecz także dla całego jego życia – objawiało się w nieskazitelnym wyglądzie oraz ścisłym reżimie dnia codziennego, sprowadzającym się do rutynowej powtarzalności.

W *Koncertie fortepianowym G-dur* – jednym z ostatnich dzieł artysty – jest widoczny wyraźny ślad fascynacji jazzem, której Ravel uległ podczas podróży po Stanach Zjednoczonych. Tamtejsza krytyka witała go z entuzjazmem i ogłosiła „największym francuskim żyjącym kompozytorem”. Według niego najbardziej fascynującym aspektem jazzu było bogactwo i rozrywkowość rytmu. W *Koncertie G-dur* odnajdziemy zatem bluesowe zaśpiewy, broadwayowską melodykę oraz jazzową pulsację, choć kompozytor podkreślał, że utwór ten napisany jest w formie koncertu w ścisłym tego słowa znaczeniu, w duchu Mozarta i Camille’a Saint-Saënsa. Całość ma pogodny, wesoly i błyskotliwy charakter. Taki efekt Ravel chciał

zresztą osiągnąć. To bez wątpienia muzyka pełna elegancji i klarowności, z dowcipnie rytmizowanymi żywotowymi tematami i quasi-jazzującymi fragmentami lirycznymi. Utwór rozpoczyna się zaskakującym smągnięciem frusty (bata). W pierwszej części oprócz fortepianu koncertuje również trąbka.

Koncert G-dur powstawał w latach 1929–1931. Jego prawykonanie miało odbyć się w Amsterdamie w marcu 1931 r. z udziałem Ravela jako pianisty. Kompozytor zapadł jednak na zdrowiu i dedykował dzieło znakomitej pianistce francuskiej Marguerite Long, która wykonała je po raz pierwszy 14 stycznia 1932 r. w Paryżu. Wkrótce potem wraz z Ravelem jako dyrygentem wyruszyła na tournée po Europie. Dwa miesiące później zaprezentowała kompozycję w Warszawie, gdzie właśnie odbywał się II Międzynarodowy Konkurs Pianistyczny im. Fryderyka Chopina. Long zasiadła w jury.

César Franck w swoich czasach cieszył się największą popularnością jako organista wirtuoz oraz autor znakomitych dzieł organowych. Nic w tym dziwnego, skoro od dwudziestego szóstego roku życia pracował na stanowisku organisty i chórmistrza w paryskich kościołach – w tym ostatnie trzydzieści lat spędził w kościele św. Klotyldy. Najwybitniejsze swoje dzieła artysta napisał stosunkowo późno, bo po pięćdziesiątce. Wśród nich znajdziemy *Symfonię d-moll* będącą niejako podsumowaniem twórczości kompozytora.

Franck, stając się niejako łącznikiem między programową, silnie schromatyzowaną muzyką Richarda Wagnera i Ferencza Liszta, masywnym brzmieniem klasycyzującego Johannes Brahmsa a powściągliwą, ujętą w klasyczne formy tradycją francuską, zajął szczególną pozycję w kulturze muzycznej drugiej połowy XIX w. Wszystkie wspomniane wątki spletają się w jednym dziele Francka w gatunku symfonii – trzyczęściowej *Symfonii d-moll*. Kompozytor ukończył ją w 1888 r. Pierwsze wykonanie wzbudziło jednak wśród publiczności liczne kontrowersje. Francuscy krytycy zarzucali Franckowi zbytnią „niemieckość”, której upatrywali w cechach gatunku, i wytykali wyjątkowo gęstą fakturę (jeden z krytyków powiedział nawet, że „przesiąknięta jest wonią kaczidetu”). Miało to jednak w dużej mierze podłoże polityczne. Chwilę wcześniej nastąpił rozłam w skrajnie narodowym *Société Nationale de Musique*. Jego powodem stała się decyzja o akceptacji muzyki zagranicznej oraz podziw, jaki budziła wśród niektórych członków towarzystwa twórczość Wagnera. Mimo to z czasem

---

Symfonia d-moll zyskała bardzo dużą popularność i uznanie – dziś należy do filharmonicznego kanonu.

Marzena Diakun

Ukończyła z wyróżnieniem dyrygenturę symfoniczno-operową na Akademii Muzycznej im. K. Lipińskiego we Wrocławiu w klasie M. Gawrońskiego oraz studia podyplomowe w Wiedniu. Zyskała międzynarodową sławę, zastępując M. Francka podczas koncertów z Orchestre Philharmonique de Radio France transmitowanych przez Radio France oraz medici.tv. Swój kunszt potwierdziła, zdobywając jako pierwsza

Polka II nagrodę – Srebrną Batutę w IX Międzynarodowym Konkursie im. G. Fitelberga w Katowicach (2012). Jest również laureatką II nagrody 59. Konkursu Dyrygenckiego w ramach festiwalu Praska Wiosna (2007), finalistką Międzynarodowego Konkursu Młodych Dyrygentów im. W. Lutostawskiego (2006) oraz półfinalistką Cadaqués Orchestra International Conducting Competition w Barcelonie i Donatella Flick LSO Conducting Competition w Londynie (2008). Od 2011 r. jest adiunktem na Akademii Muzycznej we Wrocławiu, gdzie prowadzi klasę dyrygentury symfoniczno-operowej. Jest laureatką Paszportu „Polityki” 2016 w kategorii „Muzyka poważna”.

Marzena Diakun, fot. Łukasz Rajchert

Hélène Tysman

Chwalona przez „The New York Times” za „pełne ciepła uderzenie i rozmarzoną wrażliwość”, którą „Süddeutsche Zeitung” określił mianem „pianistycznego kosmosu”, poetycka gra Hélène Tysman została doceniona przez krytyków i publiczność na całym świecie i doprowadziła do wydania płyt z muzyką F. Chopina, M. Ravela, J.S. Bacha i repertuarem kameralnym (Naxos, Harmonia Mundi). Po studiach w Kon-

servatorium Paryskim, Hochschule für Musik und Theater w Hamburgu i Hochschule für Musik Franz Liszt w Weimarze artystka zdobyła wiele wyróżnień w konkursach, m.in. w XVI Międzynarodowym Konkursie Pianistycznym im. F. Chopina w Warszawie (2010), otrzymała także liczne nagrody od różnych fundacji. Występuje na najbardziej prestiżowych estradach, dając recitale solowe i grając z renomowanymi orkiestrami.

Hélène Tysman, fot. Lou Sarda

Organizator:

NFM – instytucja kultury miasta Wrocławia współprowadzona przez:

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

Sponsor NFM:

